

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Філософський факультет

ВОЛОДИМИР БУДЗ

**САМООРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНОЇ ДІЙСНОСТІ
В КОНТЕКСТІ ЇЇ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ЗАСАД
ТА АКСІОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ**

Монографія

**SELF-ORGANISATION OF PUBLIC REALITY
IN THE CONTEXT OF ITS ANTHROPOLOGICAL
PRINCIPLES AND AXIOLOGICAL FACTORS**

Monograph

Том 4

**САМООРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ГРУП
ТА СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ
ЯК ПАНАНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПРОЦЕС**

Volume 4

**SELF-ORGANIZATION OF SOCIAL GROUPS
AND SOCIAL INSTITUTES
AS A PAN-ANTHROPOLOGICAL PROCESS**

Івано-Франківськ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
2017

УДК 116: 316.3.+572.028+172+177+124.5: 17.023+17.025+17.026+316.613.4+159.942+572.1/4
ББК 87.216
Б 90

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 5 від 31 травня 2016 р.

Рецензенти:

Володимир Степанович Возняк,

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії імені професора Валерія Григоровича Скотного (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич)

Ігор Володимирович Карівець,

доктор філософських наук, доцент кафедри філософії Інституту гуманітарних та соціальних наук (Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів)

Микола Адамович Козловець,

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії (Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир)

Будз В. П.

Б 90 Самоорганізація суспільної дійсності в контексті її антропологічних засад та аксіологічних чинників : у 5 т. Т. 4 : Самоорганізація суспільних груп та соціальних інститутів як панантропологічний процес : монографія = Self-Organisation of Public Reality in the Context of its Anthropological Principles and Axiological Factors : in 5 vol. Vol. 4 : Self-Organisation of Social Groups and Social Institutes as a Pan-Antropological Process : Monograph / Володимир Будз. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2017. – 481 с.

ISBN 978-966-640-428-5

У монографії доводиться, що всі можливі соціальні світи та їх самоорганізація відбувається на основі єдності антропологічних та аксіологічних чинників, хоча аксіологічні чинники в свою чергу є відображенням такої складової людської антропології як дух. Самоорганізація суспільних груп та соціальних інститутів проаналізована як панантропологічний процес на основі синергії соматички, психіки та духу. Самоорганізація суспільних груп розглядається як автопоезис антропологічних факторів. Аналізується соціальний капітал громадянського суспільства та його основні чинники. Досліджується антропологічно-аксіологічне підґрунтя самоорганізації мови, ідеології, моралі, права, влади, економічних процесів, науки, релігії, мистецтва, історичного процесу, культурних та цивілізаційних процесів.

Для науковців, аспірантів, студентів та всіх читачів, які цікавляться соціально-філософською проблематикою, питаннями соціальної онтології, проблемами філософської антропології, феноменології, аксіології, а також проблемами філософії права, філософії економіки, філософії мови, соціології.

In the monograph it is proved that all possible social worlds and their self-organization occurs on the basis of unity of anthropological and axiological factors, although the latter, in their turn, are the reflection of such constituent part of human anthropology as the spirit. Self-organization of social groups and social institutions is analyzed as a pan-anthropological process, based on the synergy of somatics, psyche and spirit. Self-organization of social groups is examined as autopoiesis of anthropological factors. The social capital of civil society and its basic factors are analyzed. Both anthropologic and axiological background of self-organization of language, ideology, moral, right, power, economic processes, science, religion, art, historical process, cultural and civilization processes are investigated.

For scholars, students, postgraduate students, and all readers, who are interested in social and philosophical problems, questions of social ontology, problems of philosophical anthropology, phenomenology, axiology, and also problems of philosophy of right, philosophy of economics, philosophy of language, sociology.

УДК 116: 316.3. + 572.028 + 172 + 177 + 124.5 : 17.023 + 17.025 + 17.026 + 316.613.4 + 159.942 + 572.1/4
ББК 87.216

ISBN 978-966-640-428-5

© Будз В.П., 2017

---

*Моїй Святій Батьківщині – Україні
та всім Українцям минулих, сучасних і майбутніх часів
присвячую цю монографію
з надією на Мир, Добробут та Щасливе майбутнє
Українського Народу.*

*Слава Україні!
Героям Слава!*

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ:

АФС – афективні стани;

АЧС – афективно-чуттєві стани;

НАЧС – негативні афективно-чуттєві стани;

ПАЧС – позитивні афективно-чуттєві стани;

СПД – соматика, психіка і дух;

Синергія СПД – синергія соматики, психіки та духу.

Пояснення до схем:

Для схематичного зображення процесів та явищ суспільного буття використовуються схеми, які одночасно позначаються в тексті в процесі пояснення в круглих дужках, наприклад, (1), (2) (3), (4) (5) і т.д. та позначаються відповідно цифрами на схемах у круглих дужках (1), (2), (3), (4) (5) і т.д.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ V. Самоорганізація суспільних груп як антропологічний автопоезис.....	11
5.1. Особливості становлення суспільних груп в контексті самоорганізації суспільного буття.....	11
5.1.1. (N.B.) Суспільне буття як антропологічний автопоезис.....	11
5.1.1.1. (N.B.) Антропологічно-автопоезисні об'єктивації як чинники самоорганізації суспільного буття та суспільних груп.....	15
5.1.1.2. (N.B.) Раціональні аспекти самоорганізації суспільних груп.....	19
5.1.2. Антропологічні основи соціальних очікувань.....	29
5.1.2.1. (N.B.) Позитивні емоції і почуття як основні соціальні очікування та мета суспільної самоорганізації.....	30
5.1.2.2. Онтологія індивідуальних та соціальних очікувань як прояв аксіологічних очікувань.....	35
5.1.2.3. (N.B.) Соціальне очікування як футурологічне мислення.....	37
5.1.2.4. Соціальне очікування як страх перед майбутнім.....	39
5.1.3. (N.B.) Формальна та реальна єдність суспільних груп.....	41
5.2. Принципи самоорганізації колективної поведінки.....	55
5.2.1. (N.B.) Соціальна роль людини в суспільстві у контексті її антропології.....	55
5.2.2. Особливості соціальної поведінки.....	57
5.3. Особливості самоорганізації нації.....	58
5.3.1. Нація як афективно-чуттєва єдність у контексті глобалізації.....	58
5.3.1.1. Афективно-чуттєві чинники самоорганізації націоналізму.....	63
5.3.1.2. (N.B.) Гуманізм та альтруїзм як фактори самоорганізації нації.....	69
5.3.1.2.1. Гуманізм та націоналізм у контексті самоорганізації нації.....	74
5.3.1.2.2. Страх як підґрунтя ксенофобії та расизму.....	76
5.3.1.3. Самоорганізація національної держави на основі позитивних АЧС.....	78
5.4. Соціальний капітал громадянського суспільства як самоорганізаційний атрактор суспільного зв'язку.....	85
5.4.1. (N.B.) Соціальний капітал як основа суспільного зв'язку та автопоезисне відображення людської антропології.....	85
5.4.2. Проблема онтологічних засад громадянського суспільства.....	90
5.4.2.1. Добровільність самоорганізації громадянського суспільства.....	93
5.4.3. Проблема визначення громадянського суспільства, його основні характеристики та моральні принципи.....	96
5.4.3.1. (N.B.) Проблема сутності громадянського суспільства.....	96
5.4.3.2. Свобода у процесі самоорганізації громадянського суспільства....	101
5.4.3.3. Технічні принципи самоорганізації громадянського суспільства..	104
5.4.3.4. (N.B.) Моральні принципи самоорганізації громадянського суспільства.....	105
5.4.3.4.1. Гуманізм та альтруїзм як чинники самоорганізації громадян-	

ського суспільства.....	115
5.4.3.4.2. Співвідношення гуманізму, альтруїзму та егоїзму як співвідношення соціального та природного порядку речей.....	122
5.4.3.4.3. Принципи самоорганізації громадянського суспільства та універсальної соціальності.....	136

РОЗДІЛ VI. Самоорганізація соціальних інститутів та форм суспільної свідомості як панантропологічний процес..... 148

6.1. Онтологія мови та її самоорганізація.....	148
6.1.1. (N.B.) Самоорганізація мови в контексті антропологічного автопоезису.....	148
6.1.2. (N.B.) Панантропологічна самоорганізація мови.....	152
6.2. Антропологічно-аксіологічне підґрунтя самоорганізації ідеології.....	168
6.2.1. Ідеологія як засіб продукування солідарних та дезінтеграційних почуттів.....	168
6.2.2. Ідеологічне виховання як процес продукування АЧС.....	171
6.2.2.1. (N.B.) Автопоезис психіки людини у процесі виховання.....	173
6.2.2.2. Емоційно-чуттєва маніпуляція масовою свідомістю.....	179
6.2.2.3. Психічно-духовний (афективно-логічний та логічно-афективний) вимір самоорганізації ідеології.....	181
6.2.3. (N.B.) Антропологічно-психологічні основи розвитку ідеологій.....	186
6.2.4. Антропологічне підґрунтя ідеології в аспекті «психологічних» та «логічних» ідей.....	197
6.3. Сутнісна природа моралі та її роль у самоорганізації спільнот.....	200
6.3.1. (N.B.) Перевага афектів і почуттів у формуванні моральних та правових процесів.....	201
6.3.2. Проблема основ моралі.....	204
6.3.3. Онтологія моралі у контексті антропологічних факторів.....	208
6.3.3.1. (N.B.) Афективно-чуттєве підґрунтя моралі і права.....	217
6.3.4. Співвідношення моралі та права у контекст суспільної самоорганізації.....	221
6.3.4.1. Перевага афективно-чуттєвої самоорганізації суспільства перед моральною та правовою.....	222
6.3.5. Афективно-чуттєві концепції самоорганізації моралі і права.....	224
6.3.5.1. (N.B.) Антропологічна дія моральних та правових норм на людину.....	224
6.3.5.2. Калорисмічна концепція моралі і права.....	228
6.3.5.3. Сінітично-прогібіціоністська або адейо-апагорестична концепція моралі і права.....	229
6.3.5.4. Санкціатурна (узаконююча) концепція моралі і права.....	229
6.3.5.5. Анаксогоністична (активізаційна) концепція моралі і права.....	230
6.3.5.6. Егалітарна або ізотетивна концепція моралі і права.....	231
6.3.5.7. Простасивна концепція моралі і права.....	232
6.3.5.8. Комодотивна концепція моралі і права.....	233
6.3.5.9. Етелонтивна (добровільна) та компульсивна (примусова) концепція моралі і права.....	233

6.3.5.10. Респонсібілітивна концепція моралі і права.....	234
6.3.5.11. Дасмосивна концепція моралі і права.....	235
6.3.5.12. Фобосна або тіморетивна концепція моралі і права.....	235
6.3.5.13. Перікульна або дангерна концепція моралі і права.....	236
6.3.5.14. Волюнтаристська концепція моралі і права.....	237
6.3.6. Самоорганізація цінностей в межах моралі та права.....	238
6.3.7. Раціональний та ірраціональний рівні моралі і права.....	240
6.3.7.1. Співвідношення моралі та етики як співвідношення АЧС та ідеології.....	242
6.3.7.2. Самоорганізація права внаслідок «деградації» моралі.....	246
6.4. Право у процесах суспільної самоорганізації.....	246
6.4.1. Афективно-чуттєві стани як основи права.....	247
6.4.1.1. Правові взаємодії, як взаємодії на основі людської сутності.....	249
6.4.2. Соціальна справедливість та свобода у праві як основи його самоорганізації.....	250
6.4.2.1. Принципи самоорганізації справедливого та стабільного суспільства.....	251
6.4.2.2. Справедливість як апріорний та апостеріорний принцип суспільної самоорганізації.....	254
6.4.3. Антропологічні виміри моралі і права.....	255
6.4.3.1. (N.B.) Панантропологічна сутність права.....	257
6.4.3.1.1. Антропологічний зв'язок права та цінностей.....	258
6.4.4. Антропологічні основи легітимізації права та соціальних інститутів...	260
6.4.5. Прогрес моралі, моральності та права.....	261
6.4.6. Афективно-чуттєві критерії істинності моральних і правових норм....	263
6.4.7. (N.B.) Аксиологія моралі та права у контексті соціальної онтології.....	264
6.4.8. Морально-правова ідентифікація як феноменологія свободи і страху..	270
6.4.9. (N.B.) Афективно-чуттєва сутність самоорганізації категоричного імперативу.....	274
6.5. Самоорганізація влади в політичній системі.....	276
6.5.1. Антропологічні мотиви «боротьби» за політичну владу.....	276
6.5.1.1. Страх та безпека як феноменологічна сутність влади.....	278
6.5.1.1.1. Влада як панування та підкорення та їх афективно-чуттєвий вимір.....	280
6.5.1.2. (N.B.) Влада як цінність та емоційно-чуттєві стани людської антропології.....	281
6.5.1.2.1. Політичне буття як «обмін» абсолютної свободи та праці на суспільні цінності.....	287
6.5.1.3. Апологетична функція держави.....	288
6.5.1.4. Національні АЧС як чинники розвитку держави.....	289
6.5.2. Типологія політичного ладу як самоорганізація типу афектів і почуттів.....	290
6.5.3. Антропологічні основи самоорганізації суспільних конфліктів.....	297
6.5.3.1. Конфлікт особистих та соціальних ролей у їх афективно-чуттєвому співвідношенні.....	303
6.5.3.2. Соціальний та естетичний вимір відчуження людини від влади як причина конфліктності.....	306
6.5.3.3. Футурологія конфлікту в антропологічному аспекті.....	307

6.5.3.4. Політичне лідерство та харизма як основа подолання конфліктів у суспільстві.....	310
6.5.3.5. Проблеми вирішення конфліктних ситуацій.....	311
6.5.4. (N.B.) Аксіологічні та афективно-чуттєві чинники трансформації політичних систем.....	315
6.6. Самоорганізація економічних процесів.....	321
6.6.1. Економічна діяльність як інтерсуб'єктивні економічні відносини.....	321
6.6.2. Економічна система як відображення антропологічних потреб.....	325
6.6.3. Економічні процеси як процеси людської психіки.....	326
6.6.4. Економічна реальність як реальність людської антропології.....	332
6.6.5. Соціальні очікування як основа економічної системи.....	333
6.6.6. Антропологічні основи самоорганізації якості товарів і послуг.....	339
6.6.7. Економіка як «соціальний капітал»	342
6.6.8. Психологічний вплив реклами на формування потреб та попиту в населення.....	346
6.6.9. Антропологічний механізм ціноутворення в економічній системі.....	348
6.6.10. Проблема економічного передбачення розвитку ринку.....	350
6.6.11. Економічна діяльність у контексті азартних АЧС.....	353
6.6.12. ЗМІ в економічних процесах як поширення цікавості.....	356
6.7. Наука як осягнення істини та чинник суспільної самоорганізації.....	357
6.7.1. Самоорганізація науки як вирішення антропологічних проблем.....	357
6.7.2. Афективно-чуттєвий характер істини.....	364
6.7.3. Логіка як етика і естетика.....	370
6.7.4. Антропологічні основи формування філософії.....	371
6.7.4.1. Самоорганізаційна функція філософії у суспільстві.....	383
6.7.4.2. Філософська думка як відображення афективно-чуттєвих ідентифікацій епохи.....	386
6.7.5. Техніка як прагматичний вимір науки та дегуманізація людини.....	390
6.8. Онтологія релігії у процесах суспільної самоорганізації.....	395
6.8.1. Формування релігії у залежності від людської антропології.....	395
6.8.1.1. Тотожність впливу релігій на людську антропологію.....	400
6.8.2. Причини виникнення релігії.....	403
6.8.3. Конфліктність релігій на основі АЧС.....	408
6.8.4. Релігія як «інструмент» вирішення антропологічних проблем.....	409
6.8.4.1. Антропологічні особливості секуляризації сучасних розвинутих суспільств.....	410
6.8.5. Афективно-чуттєве вираження релігії як «обожнення» людини.....	412
6.8.6. Релігійне знання як одкровення трансцендентного «морально-чистій» особі.....	416
6.8.7. Антропологічний вимір християнської віри.....	419
6.8.7.1. Віра як основа феноменологічного самоконтролю.....	420
6.8.7.2. Аксіологічно-символічний вимір релігії у контексті АЧС.....	421
6.8.7.3. Віра як психофізичний феномен.....	421
6.8.8. Особливості афективно-чуттєвого відношення «людина – Бог».....	423
6.8.9. Афективно-чуттєвий рівень самоорганізації християнства як релігії... ..	424
6.8.10. Релігія як фактор формування позитивних АЧС.....	425
6.8.11. Антропологічний та моральний потенціал самоорганізації суспільства на основі християнських цінностей та релігійних почуттів.....	427

6.9. Мистецтво як відображення антропологічних явищ.....	432
6.9.1. Мистецтво як відображення афективно-чуттєвих антропологічних станів.....	432
6.9.2. Онтологія музики як вираження людської антропології.....	433
6.10. Самоорганізація та чинники історичного процесу.....	435
6.10.1. (N.B.) Історичний процес як процес розвитку людської антропології..	435
6.10.2. Історія як інформаційний процес.....	442
6.10.3. Афективно-чуттєві стани як основа історичного процесу.....	444
6.10.3.1. Афекти і почуття як заперечення принципу історизму.....	447
6.10.4. Індивідуальність і неповторність історичних подій.....	448
6.10.4.1. Локальність та дискретність історичних подій.....	449
6.10.5. Методологічні засади інтерпретації історичного процесу та цивілізаційного поступу.....	450
6.10.6. Філософська методологія суспільно-політичних процесів.....	453
6.11. Особливості культурних та цивілізаційних процесів та їх самоорганізаційна природа.....	454
6.11.1. Культурно-цивілізаційна ідентифікація як ідентифікація антропологічних чинників.....	454
6.11.2. Самоорганізація культури та цивілізації як символики АЧС та цінностей.....	455
6.11.3. Недоцільність еволюціонізму та прогресизму в аналізі суспільних, культурних та цивілізаційних явищ.....	459
6.11.4. «Герменевтичне коло цивілізації» як єдність АЧС та раціонального дискурсу.....	461
6.11.5. Ідентичність відношень між людьми у культурному та цивілізаційному вимірах.....	462
6.11.6. Антропологічні відмінності між цивілізаціями.....	463
6.11.7. Почуття як духовні засади розвитку людства.....	470
6.11.8. Афективно-чуттєві стани як сутнісний зміст цивілізації.....	472
6.11.9. «Соціальний капітал» глобальних суспільних взаємодій.....	476
6.11.10. Глобалізація та її самоорганізаційна основа.....	477
6.11.11. Глобальні проблеми як реалізації негативних АЧС.....	478

---

*«...Для чого створено кожна річ,
до того вона й прямує;
а до чого прямує – в тому її мета;
а в чому мета – в тому і догідність,
і благо кожної речі;
тож для розумної істоти благо – це суспільство,
адже давно доведено,
що ми народжені для суспільства...»¹.*

*Марк Аврелій Антонін
Книга V. 16.*

---

¹ **Аврелій М.** Наодинці з собою. Роздуми / Марк Аврелій. – [пер. з грец. Ростислава Паранька]. – Л. : Літопис, 2007. – С. 65.

Розділ V

САМООРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ГРУП ЯК АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АВТОПОЕЗИС

5.1. Особливості становлення суспільних груп в контексті самоорганізації суспільного буття

5.1.1. (N.B.) Суспільне буття як антропологічний автопоезис

Суспільне буття має свої самоорганізаційні особливості, які залежать від автопоезису людини. Природа людини «розгортається» як *антропологічний автопоезис*, а тому суспільне буття є наслідком об'єктивації СПД (тобто всіх антропологічних чинників).

Особливість природи людини полягає в тому, що вона є у своїй суті афективно-чуттєва істота, де АЧС – це основні форми об'єктивації людської антропології. Звідси у суспільному бутті¹ (як інтерсуб'єктивному рівні взаємодій) з необхідністю будуть проявлятися позитивні та негативні АЧС, як фундаментальні антропологічні об'єктивації, як «середні терміни² людської антропології», які «пов'язують» буття людини та буття суспільства в певні суспільні групи, структурують суспільні сфери та визначають специфіку суспільного зв'язку. В такому ракурсі *онтологія суспільного буття – це онтологія соціальних почуттів*³. У цьому контексті цікавими є міркування Д. Донцова, який, подібно до А. Шопенгауера наголошує на тому, що фундаментальним чинником діяльності людини є воля і вважає, що «соціальне значіння цієї душевної здібності величезне, бо вона є тим *двигуном людських чинів*, вона, ця іраціональна сила, а не розум... Головним мотором наших вчинків є власне бажання, афекти, пристрасті, за якими в *хвості йдуть мотиви*»⁴. Проте АЧС завжди

---

¹ (N.B.) **Теоретичний експеримент.** Припустимо, що людина, як вид живих істот внаслідок природних чи суспільних катаклізмів зникла, або залишились існувати окремі люди, які не знають про існування один одного. Чи існуватиме тоді суспільне буття? Звичайно що суспільного буття не існуватиме, бо воно являє собою тільки нормовані інтерсуб'єктивні взаємодії з приводу певних цінностей, які до того ж мають антропологічний вимір. Тобто ні цінностей, ні суспільного буття, ні соціальних інститутів поза людиною та її антропологічними якостями і потребами не існує. В цьому контексті **суспільне буття – це панантропологічний процес**, на який суттєво не впливають жодні об'єктивні чинники, а саме суспільне буття не має явного об'єктивного змісту, оскільки являє собою сукупні зусилля людей. Тому «якість» суспільного буття залежить не від якості будь-яких об'єктивних чинників, а від «якості» людської антропології.

² Див. про АЧС як «середні терміни» людської антропології у Т.1 : § 2.5.5.4. «Синергія антропологічних засад людини»; у Т.3: § 4.1.2.7.1. (N.B.) «Психічно-духовний характер суспільних зв'язків».

³ Див. докладн. про онтологію соціальних почуттів у Т.3.: § 4.1. (N.B.) «Онтологія самоорганізації суспільного буття як його феноменологія та антропологія»; § 4.1.2.7.1. (N.B.) «Психічно-духовний характер суспільних зв'язків»; § 4.4.4.9. «Онтологія суспільного зв'язку»; § 4.5.15.3.1. «Моральний та аксіологічний вимір суспільної трансформації та самоорганізації»; § 4.5.17. «Аксіологічні та афективно-чуттєві чинники трансформації суспільних систем».

⁴ Донцов Д. І. Націоналізм / Дмитро Іванович Донцов. – Вінниця : ДП «ДКФ», 2006. – С.152.

мають раціональний вимір і не можна їх вважати абсолютно ірраціональними, тими, які протистоять розуму, так як це стверджує Д. Донцов, вважаючи, що інстинкт та воля незалежні від розуму¹. Він також стверджує, що «...афекти, емоції одиниці стають величезною соціальною силою, динамічним двигуном суспільності, що втримує її при житті, спричинює її зріст і розвій. В соціальному житті ця афектна сила є джерело всякого чину і подій. Інтелект лишається направляючим чинником, силою *жс*, що діє в напрямку збереження роду є воля, що є синонімом бажання. Ці бажання – самолюбство, любов, ненависть, порив, лют, стремління до підбою – це засада, що оживляє світ»². Проте тут слід мати на увазі, що АЧС та смисли завжди діють синхронно³, тобто воля чи система АЧС не «випереджають» смисли у контексті мотивації людської дії, оскільки вони перебувають у синергійній єдності та є взаємообумовленими.

Суспільне буття має антропологічну онтологію, яка не залежить від трансцендентних чи зовнішніх об'єктивних чинників і ґрунтується тільки на природі людини, оскільки поза людською волею, почуттями та думками жодного суспільного феномену не існує.

У певній мірі парадоксальним є той факт, що суспільне буття має власну *онтологію*, яка має *антропологічний* вимір і концентрується в природі людини, але з іншого боку ці **онтологічні чинники суспільства перебувають не в об'єктивному вимірі** як певні фізичні явища чи процеси, а знаходяться в межах людської антропології. Тобто **суспільне буття структурується у «межах людини»**, в «межах» її **синергійної антропології**, бо антропологічні об'єктивації (наприклад, смисли та АЧС) не «трансюються» безпосередньо у суспільне буття, а «знаходяться в межах» самої людини, (тобто людина не «відриває» від себе частинки своєї соматички, психіки та духу і не «передає» їх іншому). У суспільне буття (на інтерсуб'єктивний рівень) людиною «трансюється» тільки своєрідна **«феноменологосфера»**⁴, в якій раціонально ідентифікуються антропологічні потреби. В такому контексті **суспільне буття формується антропологічним автопоезисом СПД**, який властивий для кожної людини та проявляється на рівні *індивідуальних антропологій*.

Суспільне буття необхідно розглядати як **антропологічний автопоезис СПД**, тобто як «буття» людського духу, як «буття» людської психіки, та як «буття» людської соматички, які, перебуваючи в синергії, є підґрунтям для розмаїтих *об'єктивацій*⁵, які власне й створюють підґрунтя для суспільної самоорганізації.

¹ Донцов Д. І. Націоналізм / Дмитро Іванович Донцов. – Вінниця : ДП «ДКФ», 2006. – С.32

² Там само. – С. 155.

³ Див. докладн. про синхронне існування смислів та АЧС у Т.3: § 4.4.2. (N.B.) «Інтерсуб'єктивна сутність суспільних відносин».

⁴ Див. докладн. Т.4.: § 5.4.1. «Соціальний капітал як основа суспільного зв'язку та автопоезисне відображення людської антропології».

⁵ Див. докладн. про рівні об'єктивацій людської антропології у Т.3: § 4.1.2.1. (N.B.) «Антропологічні об'єктивації як основа самоорганізації суспільного буття».

Суспільне буття – це наслідок автопоезису антропологічних чинників (СПД). Тому воно не має об'єктивних чи трансцендентних чинників, які б впливали на суспільні процеси «омінаючи» *природу людини*. Проте, сама *природа людини* (незважаючи на те, що вона належить окремому суб'єкту) є своєрідним «*трансцендентальним чинником*» суспільного буття, оскільки *вона* хоч і «невіддільна» від людини, (бо антропологічні фактори є з необхідністю індивідуальними (власне суб'єктивними, бо не існує «загального» духу, «загальної» психіки і «загальної» соматки), але все одно «створює» умови для формування та самоорганізації суспільного буття. Природа людини «транслюється» в інтерсуб'єктивний простір через «*феноменологосферу*»¹ (як раціональні інтенції), *яка* власне й створює трансцендентальне підґрунтя для самоорганізації суспільного буття.

В такому аспекті суспільне буття є «раціональною організацією» задоволення потреб людської антропології, бо всі соматичні, психічні та духовні потреби ідентифікуються раціонально та задовольняються на основі раціональних рішень. Для того щоб задовольнити певну потребу її перш за все необхідно усвідомити, раціонально знайти способи її задоволення та раціонально обґрунтувати доцільність, необхідність, ризики задоволення цієї потреби.

В антропологічних об'єктиваціях СПД проявляються різноманітні форми раціо, яке, у цілому, «структурує» всі способи буття соціального, специфіку суспільної дійсності. У цьому сенсі суспільна реальність² – це антропологічні об'єктивації (зокрема смисли та АЧС), а суспільна дійсність – це раціонально мотивовані дії людини, які обґрунтовуються у світоглядно-ідеологічних формах. При цьому суспільне буття на інтерсуб'єктивному рівні слід вважати феноменологічним³, оскільки воно самоорганізовується як синергія СПД, а *дух* (як один із антропологічних чинників) є *завершенням автопоезису*⁴ *людини* як *тріадичної* істоти. Тому *суспільне буття можна розглядати на інтерсуб'єктивному рівні також як феноменологічний процес*, як процес «розгортання» людського духу,

¹ (N.B.) **Теоретичний експеримент.** Припустимо, що людина не здатна раціонально ідентифікувати жодну власну потребу, інстинкти, переживання, інтереси. Чи будуть існувати тоді мотиви людської діяльності? Мотив передбачає перш за все усвідомлення того, що потрібно задовольняти певну потребу, оскільки її незадоволення може бути причиною страждань та смерті людини. Тому будь-яка потреба та інтерес будь-якого походження, в тому числі біологічного повинні бути усвідомлені людиною. Неусвідомлених потреб, інтересів та інстинктів немає, бо в інакшому випадку людська діяльність не буде мати мотивів. В такому аспекті суспільне буття – це феноменологічний інтерсуб'єктивний процес.

² **Див.** докладн. про розрізнення суспільної реальності та суспільної дійсності у Т.3: § 4.1.4. «Співвідношення онтології суспільної дійсності та суспільної реальності в самоорганізаційних процесах»; § 4.4.3. «Суспільна реальність як система афективно-чуттєвих станів людської антропології».

³ **Див.** докладн. Т.3: § 4.1. (N.B.) «Онтологія самоорганізації суспільного буття як його феноменологія та антропологія».

⁴ **Див.** докладн. про дух як завершення автопоезису людини у Т.2.: § 3.3.4. «Мислення (дух) як завершення автопоезису людської антропології»; у Т.3.: § 4.1.2.1. (N.B.) «Антропологічні об'єктивації як основа самоорганізації суспільного буття».

оскільки всі явища суспільного буття на інтерсуб'єктивному рівні тою чи іншою мірою ідентифіковані на основі раціональності¹. Хоча, в той же час, раціональність (дух) (хоч і має у відсотковому значенні в межах людської антропології деяку перевагу над об'єктиваціями психіки і соматички), але духовні об'єктивації не є абсолютно домінуючою серед об'єктивацій СПД. Раціональність тільки створює інформаційно-семіотичне підґрунтя для суспільної самоорганізації, а фундаментальними чинниками суспільного буття є АЧС. Вони, як «середні терміни людської антропології», хоч і є «формами думки», але більш ґрунтовно впливають на самоорганізацію суспільних груп. **АЧС є безпосереднім підґрунтям соціального капіталу**, який може «самоорганізовувати» суспільні групи² незалежно від додаткового раціонального дискурсу³. В такому контексті **самоорганізація суспільного буття та всіх суспільних груп з необхідністю має своє джерело в антропологічному автопоезисі СПД**, бо всі потреби, проблеми і цінності суспільного буття залежать від можливостей СПД їх «проявити», «ідентифікувати» та «вирішити». Звідси **самоорганізація суспільного буття – це панантропологічний процес**, оскільки в ньому задіяні тільки антропологічні чинники, оскільки всі інші групи чинників трансформуються під їх впливом.

---

¹ (N.B.) **Теоретичний експеримент.** Припустимо, що людина раптово «втрачає» здатність мислити, а тому не може раціонально ідентифікувати себе та свої потреби, раптово «втрачає» всі знання та смисли. Тоді процес суспільних взаємодій також *раптово припиняється*, оскільки кожна дія людини є раціонально мотивована та відбувається на основі раціональності, на основі знання та інформації. **Суспільне буття** в такому сенсі – **це феноменологічний та семіотично-символічний процес**, який своїми основними «маркерами» та орієнтирами (точками опори) має смисли і знання (у цілому) інформацію, яка концентрується на антропологічному рівні, тобто на рівні синергії СПД, бо всі антропологічні чинники «приймають участь» у створенні та функціонуванні знань та смислів.

² Див. докладн. Т.4.: § 5.1.3. «Формальна та реальна єдність суспільних груп».

³ (N.B.) **Теоретичний експеримент.** Припустимо, що людина в межах індивідуальної антропології має тільки смисли, знання, володіє інформацією, але не має та не відчуває жодного почуття та афекту. Тоді що мотивуватиме дію людини в такому випадку? Якщо припустити, що людина не відчуває, болю, переживання, розчарування, обов'язку, відповідальності, свободи, справедливості, не проявляє толерантність, солідарність, довіру, не відчуває сорому, гніву, ненависті, радості, гідності, щастя, турботи, відчаю, не проявляє любов, віру, надію, ніжність, милосердя, не відчуває образ, незадоволення, страждання, ганьби, не прагне влади, слави, власності, задоволення, миру, спокою, злагоди, не підпорядковується паніці та страху, то поведінка людини в цьому випадку не буде мати жодного мотиву, а соціальні інститути та суспільні групи «втратять» своє фундаментально-необхідне самоорганізаційне підґрунтя. Переважно знання та інформація є «причиною» виникнення переживань на рівні АЧС. Інформація та смисли «спонукають» формування АЧС (оскільки смисли та АЧС існують синхронно (Див. докладн. Т.3: § 4.4.2. (N.B.) «Інтерсуб'єктивна сутність суспільних відносин»)). Якщо ж людина, маючи інформацію, не відчуватиме жодного типу АЧС, то ця інформація не принесе людині жодної користі та не має жодного значення для людського буття, оскільки пошук людиною достовірного та істинного знання відбувається саме в контексті її корисності для життя з метою уникнення страждань. Більшість дій людини виконуються у ракурсі випередження страху перед майбутнім. Якщо ж в людини «зникнуть» АЧС, то відповідно зникнуть всі соціальні інститути та суспільні сфери і людина, будучи розумною, буде без страху помирати, оскільки в неї не буде почуттів страху і турботи, які в більшості випадків мотивують її дії. Переважна більшість дій людини пов'язана із випередженням своїх майбутніх страхів, які у більшості випадків є тільки можливими проектами. Однак, людина перманентно наперед клопочеться про те, чого може ніколи не статись, але її в такому випадку мотивує страх перед майбутніми стражданнями і можливою смертю. Тому якщо зникнуть АЧС, то відповідно зникнуть фундаментальні основи суспільної та групової самоорганізації.

